

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 224/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Zuzanou Šimovou, PhD., LL.M., advokátkou, Martina Rázusa 32, Lučenec, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 50/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s porušením čl. 13 ods. 4 ústavy a porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 50/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka požaduje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu rozhodnúť o jej návrhu na priznanie trov obhajoby, a domáha sa priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 000 eur, ako aj náhrady trov konania v sume 415,15 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že opatrením okresného súdu z 1. marca 2020 bola sťažovateľka ustanovená ako obhajkyňa obvinenému z dôvodov, že u neho v prípravnom konaní vznikol dôvod povinnej obhajoby podľa § 37 ods. 1 písm. a) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). V predmetnej trestnej veci rozhodol okresný súd rozsudkom z 8. júla 2020, ktorý sa stal právoplatným a vykonateľným 30. júla 2020.

3. Dňa 31. júla 2020 sťažovateľka zaslala okresnému súdu návrh na vyplatenie odmien a náhrad obhajcovi. V zmysle doručenky z e-schránky sťažovateľky – advokátky návrh s prílohami bol okresnému súdu doručený 31. júla 2020 o 11.59 h.

4. Okresný súd o návrhu sťažovateľky nerozhodol ani po uplynutí lehoty 30 dní od doručenia návrhu v zmysle § 553 ods. 3 Trestného poriadku. Sťažovateľka sa v mesiaci október 2020 telefonicky informovala o tom, či o návrhu bolo rozhodnuté. Podľa informácií poskytnutých okresným súdom tento takéto podanie k predmetnej spisovej značke neevidoval. Vzhľadom na stanovisko okresného súdu sťažovateľka svoj návrh doručovala opakovane 8. októbra 2020.

5. O návrhu sťažovateľky z 31. júla 2020 a 8. októbra 2020 rozhodol okresný súd 2. septembra 2021, t. j. po 14 mesiacoch od prvého doručenia návrhu. Okresný súd sa v rozhodnutí odvoláva výlučne na návrh doručený 8. októbra 2020. Sťažovateľka uvádza, že proti tomuto rozhodnutiu nebola podaná sťažnosť.

6. Podľa § 553 ods. 3 druhej vety Trestného poriadku priznanú odmenu a náhradu hotových výdavkov súd vyplatí najneskôr do 90 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti trovy obhajoby priznané sťažovateľke uznesením z 2. septembra 2021 neboli vyplatené. Sťažovateľka urgovala vyplatenie uvedenej sumy v decembri 2021 a vo februári 2022.

7. Podľa informácií poskytnutých okresným súdom na začiatku marca 2022 nebola na uznesení vyznačená doložka právoplatnosti a vykonateľnosti, ktorá je predpokladom plynutia lehoty podľa § 553 ods. 3 druhej vety Trestného poriadku. Vyznačeniu doložky právoplatnosti a vykonateľnosti bráni skutočnosť, že trestný spis je pripojený k inej trestnej veci toho istého obvineného, ktorá je vedená okresným súdom.

8. Právoplatnosť a vykonateľnosť uznesenia *„je faktický stav, ktorý sa viaže na splnenie podmienok podľa § 184 ods. 1 a 2 TP. Predpokladom právoplatnosti a vykonateľnosti je však vyznačenie týchto vlastností rozhodnutia zo strany súdu po tom, čo sú splnené podmienky na tento postup. Napriek tomu, že tieto podmienky naplnené sú, OS BA II právoplatnosť a vykonateľnosť uznesenia nevyznačil a teda ku dňu podania ústavnej sťažnosti nemohlo ani dôjsť k vyplateniu odmien a náhrad priznaných uznesením...“*.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka namieta, že okresný súd v napadnutom konaní nevyznačil doložku právoplatnosti a vykonateľnosti na uznesení z 2. septembra 2021 a nevyplatil jej trovy obhajoby priznané jej uznesením, čím došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru.

10. Podľa sťažovateľky nosná argumentácia okresného súdu o dôvodoch nevyplatenia trov obhajoby (pripojenie spisu k inému spisu na okresnom súde) je právne neudržateľná. Rozhodovanie v inej trestnej veci môže trvať aj roky, čo by podľa okresného súdu stále ospravedlňovalo nevyplatenie trov obhajoby.

11. Sťažovateľka namieta, že od podania návrhu 31. júla 2020 okresný súd o tomto návrhu riadne nerozhodol, keďže na uznesení z 2. septembra 2021 nie je vyznačená právoplatnosť a vykonateľnosť, a preto uznesením priznaná suma nebola dosiaľ vyplatená. Nečinnosťou okresného súdu „vznikol právny stav, že po 20tich mesiacoch od podania návrhu nebolo o tomto návrhu konečným spôsobom rozhodnuté.“. Okresný súd v uvedenej veci nerozhodol bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote.

12. Rozhodovanie o trovách obhajoby je právne a skutkovo nenáročná vec. V predmetnej veci uznesenie okresného súdu z 2. septembra 2021 nebolo ani spochybnené podaním sťažnosti, t. j. nemožno identifikovať akúkoľvek spornosť vo veci trov obhajoby. Sťažovateľka vzniknutý stav nijako nezavinila. Okresný súd na druhej strane bol nečinný, poprel prvé doručenie návrhu a adekvátne nereagoval ani na urgencie sťažovateľky.

13. Sťažovateľka poukazuje na relevantnú judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). K využitiu právnych prostriedkov nápravy, teda k prípustnosti ústavnej sťažnosti sťažovateľka poukazuje na to, že ústavný súd konštatoval „v iných rozhodnutiach, napr. IV. ÚS 26/2012, IV. ÚS 93/2012) na požiadavke využitia iných prostriedkov nápravy v zmysle § 62 a nasl. zákona o súdoch na orgáne štátnej správy dotknutého súdu v zásade v takejto situácii už netrvá (II. ÚS 725/2015).“.

14. Vzhľadom na vzniknuté prietahy a na stav riadneho nerozhodnutia o jej návrhu v rozsahu 20 mesiacov si sťažovateľka uplatňuje primerané finančné zadosťučinenie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

16. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia (porovnaj rozsudky ESLP vo veciach Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, Beer proti Rakúsku zo 6. 2. 2001, porovnaj tiež KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 604.). Obdobne aj ústavný súd uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (m. m. IV. ÚS 604/2018). Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prietáhov.

17. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti smerujúcej proti zbytočným prietahom v súdnom konaní ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci

vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby ten orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (III. ÚS 263/03, IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, III. ÚS 342/08).

18. Súčasťou stabilnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu je názor, v zmysle ktorého sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade všeobecným súdom) ešte trvalo. Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nemôže dochádzať k porušovaniu označeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd sťažnosť odmietne, vychádzajúc pritom z účelu týchto práv, ktorých spoločným menovateľom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci. Inými slovami, ústavný súd poskytuje ochranu právam podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie práva ešte trvalo alebo k jeho porušeniu dochádza (I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, I. ÚS 22/01, II. ÚS 204/03, IV. ÚS 102/05, IV. ÚS 315/2021). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou ESLP (Miroslav Mazurek v. Slovenská republika z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05) vo vzťahu k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prieťahoch (II. ÚS 92/05). Dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej je aj zistenie, že sa postup všeobecného súdu nevyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prieťahy (I. ÚS 27/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 38/04).

20. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02). Pojem „zbytočné prieťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

21. V prvom rade ústavný súd akceptuje námietky sťažovateľky v tom, že okresný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na priznanie trov obhajoby nepostupoval dôsledne v súlade s § 553 ods. 3 Trestného poriadku. Ústavný súd považuje stav nerozhodnutia a nevyplatenia trov obhajoby nad rámec lehôt ustanovených Trestným poriadkom (§ 553 ods. 3) za neakceptovateľný. V skutkovo a právne podobných veciach (I. ÚS 279/2019, IV. ÚS 129/2019, IV. ÚS 274/2021) považoval za relevantné, že v týchto prípadoch ide o odmenu sťažovateľa za vykonanú službu. Prostredníctvom činnosti sťažovateľa štát realizuje právo na právnu pomoc, resp. právo na obhajobu – a to aj v prípadoch povinnej obhajoby (§ 37 Trestného poriadku). Podanie návrhu na priznanie trov právneho zastúpenia možno vnímať ako vystavenie faktúry s lehotou splatnosti. Je oprávnením štátu prostredníctvom okresného súdu skontrolovať správnosť vyúčtovania, rovnako je ale povinnosťou štátu v primeranej lehote rozhodnúť o priznaní trov právneho zastúpenia.

Nerozhodnutie o trovách právneho zastúpenia výrazne po lehote ustanovenej zákonom vytvára stav, keď sťažovateľ poskytne službu vopred a ide o službu, na ktorej poskytnutí má sám štát záujem, s tým, že štát jednostranne vnúti poskytovateľovi služby (advokátovi) zjavne neprimeranú lehotu splatnosti za poskytnuté služby, ktorá je navyše v rozpore so zákonom. Efektívne ide o jednostranne vynútené poskytnutie úveru štátu súkromnoprávnym subjektom.

22. Napriek uvedenému ústavný súd v aktuálne prerokúvanom prípade považoval za potrebné prihliadnúť na to, že vo veci sťažovateľky došlo k rozhodnutiu o jej návrhu na priznanie trov obhajoby, pričom napriek nevyznačeniu doložky právoplatnosti a vykonateľnosti možno konštatovať, že ide o právoplatne rozhodnutú vec, keďže podľa vyjadrenia sťažovateľky proti uzneseniu z 2. septembra 2021 nepodala žiadna oprávnená osoba sťažnosť. Napriek tomu, že už k rozhodnutiu o návrhu nedošlo v lehote podľa § 553 ods. 3 Trestného poriadku, stav právoplatného rozhodnutia vo veci sťažovateľky má významný vplyv na mieru právnej neistoty sťažovateľky. Uplatnený nárok sťažovateľky je právoplatne judikovaný, čo nevyhnutne výrazne znižuje stav právnej neistoty sťažovateľky. Aktuálne priet'ah okresného súdu spočíva v nevyznačení doložky právoplatnosti a vykonateľnosti a v nevyplatení priznaných trov obhajoby. Rozhodne ide o neakceptovateľný stav, v každom prípade uvedený stav podľa ústavného súdu nedosahuje takú intenzitu, ktorá by viedla k záveru o porušení označených práv sťažovateľky podľa ústavy a dohovoru (aj vzhľadom na to, že k vyplateniu trov obhajoby malo dôjsť približne v období od decembra 2021 až do januára 2022).

23. Tento záver formuluje ústavný súd aj s prihliadnutím na to, že sťažovateľka nevyužila všetky dostupné právne prostriedky nápravy – osobitne sťažnosť podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Ústavný súd podanie sťažnosti predsedovi súdu na priet'ahy podľa zákona o súdoch nepovažuje za podmienku podania ústavnej sťažnosti, nemôže teda zakladať dôvod odmietnutia ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, na druhej strane využitie tohto právneho prostriedku môže nepochybne v určitých situáciách viesť k náprave namietaného stavu (m. m. IV. ÚS 143/2022). Podľa ústavného súdu procesná situácia, ktorú sťažovateľka namieta (nevyznačenie doložky právoplatnosti a vykonateľnosti a nevyplatenie trov obhajoby), v situácii právoplatne rozhodnutej veci – vzhľadom na jej charakter a intenzitu – dáva predpoklad, že využitie uvedeného právneho prostriedku nápravy je spôsobilé viesť k odstráneniu sťažovateľkou namietaných nedostatkov v postupe okresného súdu v napadnutom konaní.

24. Vzhľadom na záver o absencii príčinnej súvislosti medzi namietaným porušením práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a postupom okresného súdu v napadnutom konaní nemožno uvažovať ani o porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. o porušení čl. 13 ods. 4 ústavy na uvedenom skutkovom základe.

25. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

26. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu